

STORTINGET

Innst. 375 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 116 L (2018–2019)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven (gradering av pleie- penger og økt kompensasjonsgrad for sykepenger til selvstendig næringsdrivende)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

I proposisjonen fremmes forslag om endringer i folketrygdloven. Forslagene følger opp følgende forslag som er fremmet i Prop. 114 S (2018–2019) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2019:

- endre reglene for gradering av pleiepenger, slik at det kan tas hensyn til at noen foreldre ikke kan være i arbeid selv om barnet er i en etablert tilsyns- og avlastningsordning
- øke kompensasjonsgraden for sykepenger til selvstendig næringsdrivende fra 75 til 80 pst. av sykepengegrunnlaget

Det vises til proposisjonens kapittel 4, der merknader til de enkelte lovbestemmelsene er nærmere beskrevet.

1.2 Endringer i gradering av pleiepenger

1.2.1 Innledning

Pleiepenger skal erstatte inntektstap for personer som må være borte fra arbeidet fordi de har omsorg for et barn som på grunn av sykdom, skade eller lyte har behov for kontinuerlig tilsyn og pleie. Ordningen er vesentlig utvidet de senere år.

Et flertall på Stortinget vedtok høsten 2018 å oppheve tidskontoen (tidsbegrensningen) fra 1. januar 2019 (Innst. 93 L (2018–2019) og Lovvedtak 19 (2018–2019)).

Reglene for gradering av pleiepenger ble endret fra 1. oktober 2017 ved at det kun skal tas hensyn til hvor mye tilsyn barnet har av andre enn foreldrene.

Det foreslår i proposisjonen å endre graderingsreglene, slik at de blir mer fleksible, og at det legges bedre til rette for foreldre som har nattlig tilsyn eller er i beredskap.

Forslaget svarer også ut Stortingets anmodningsvedtak nr. 131 (2018–2019). Det vises til proposisjonens kapittel 2, der det er nærmere redegjort for bakgrunnen for lovforslagene samt gjeldende rett.

1.2.2 Vurderinger og forslag

Gjeldende rett gir en ordning som er klar, enkel og forutsigbar, noe som også var formålet med omleggingen. Imidlertid viser tilbakemeldinger at ulempe er større enn fordelene med dagens regler.

Det er behov for fleksibilitet og trygghet for foreldrene. Det forslås derfor en lovendring som åpner for at Arbeids- og velferdsetaten i situasjoner der foreldre har nattevåk eller behov for å være i beredskap for barnet, ikke graderer ytelsen, eller graderer i mindre grad enn omfanget av tilsyn barnet får fra andre, skulle tilsi.

Arbeids- og velferdsetaten må derfor foreta en skjønnsmessig vurdering av graderingen. Dette kan føre til mer forskjellsbehandling. Retningslinjer kan redusere risikoen for usaklig forskjellsbehandling, men ikke eliminere denne. Dette er likevel en bedre løsning enn dagens entydige regelverk.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 9-11 nytt tredje og fjerde ledd.

1.2.3 *Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser*

Det foreslås at lovendringene trer i kraft fra 1. juli 2019, med virkning for både nye og løpende saker.

Forslaget vil føre til at flere mottar ugraderte pleiepenger eller pleiepenger med en høyere grad. Det anslås, på usikkert grunnlag, at endringen vil berøre om lag 100 personer årlig, og at disse mottar pleiepenger i gjennomsnitt i ni måneder. Dette anslås å ville gi en merutgift på 6,5 mill. kroner i 2019. Helårseffekten anslås til 13 mill. kroner i 2020.

Endringer i graderingsreglene åpner for en større grad av skjønnsutøvelse, noe som kan føre til større tidsbruk på saksbehandlingen. Det vil også gi økt risiko for forskjellsbehandling, men dette motvirkes noe ved at det er et begrenset antall enheter i Arbeids- og velferds-etaten som behandler saker om pleiepenger. Endringen vil kunne føre til færre klagesaker, og således føre til redusert ressursbruk på pleiepengesaker.

Forslaget vil ikke føre til vesentlige omstillingskostnader, men det vil påfølgende noen endringer i brev, søknadsskjema, rundskriv og på nav.no.

Samlet sett vil dette ikke ha administrative konsekvenser av stor betydning.

1.3 *Økt kompensasjonsgrad for sykepenge til selvstendig næringsdrivende*

1.3.1 *Innledning*

Til selvstendig næringsdrivende ytes det etter dagens regler sykepenge med 75 pst. av sykepengegrunnlaget. Til arbeidstakere og frilansere ytes det sykepenge med 100 pst. av sykepengegrunnlaget.

Selvstendig næringsdrivende kan mot særskilt premie tegne forsikring for å få en bedre dekning av sykepengegrunnlaget.

I revidert nasjonalbudsjett 2017, jf. Innst. 401 S (2016–2017), ble kompensasjonsgraden for sykepenge til selvstendig næringsdrivende økt fra 65 til 75 pst. av sykepengegrunnlaget fra 1. oktober 2017.

Det vises til proposisjonens kapittel 3, der det er nærmere redegjort for gjeldende rett.

1.3.2 *Vurderinger og forslag*

Det er ønskelig å gi bedre dekning av sykepenge til selvstendig næringsdrivende, og det foreslås å øke kompensasjonsgraden for sykepenge fra 75 til 80 pst. av sykepengegrunnlaget.

Som en følge av at dette forslaget foreslås det en endring av forsikringsbestemmelsen slik at en selvstendig næringsdrivende mot særskilt premie kan tegne forsikring for å få rett til dekning med 80 pst. av sykepengegrunnlaget, i stedet for 75 pst., fra første dag.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 8-34 første ledd og § 8-36 første ledd bokstav a.

1.3.3 *Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser*

Det foreslås at lovendringene trer i kraft fra 1. oktober 2019, med virkning for både nye og løpende saker.

Forslaget anslås å ville gi en merutgift på 15 mill. kroner i 2019, fordelt på økte sykepengeutbetalinger og reduserte forsikringsinntekter med henholdsvis 10 og 5 mill. kroner. Samlet helårseffekt anslås til 60 mill. kroner i 2020.

Forslaget har ikke administrative konsekvenser av betydning.

2. *Komiteens merknader*

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Eigil Knutsen, Gaute Børstad Skjervø og Hadia Tajik, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, fra Venstre, Terje Breivik, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, viser til Prop. 116 L (2018–2019), hvor det fremmes forslag til endringer i folketrygdloven, som en oppfølging av Prop. 114 S (2018–2019) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2019.

Komiteen viser til at det foreslås å åpne for at Arbeids- og velferdsetaten – i saker der foreldre har nattevåk eller behov for å være i beredskap for barnet – ikke graderer pleiepengeytelsen, eller graderer den i mindre grad enn omfanget av tilsyn barnet får fra andre, skulle tilsi. Komiteen støtter dette, og mener det vil gi økt trygghet og fleksibilitet i hverdagen for foreldre i disse situasjonene.

Komiteen peker videre på at det foreslås å øke kompensasjonsgraden for sykepenge til selvstendig næringsdrivende, fra 75 pst. til 80 pst., og at dette skal gjelde fra 1. oktober 2019.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen systematisk har bedret vilkårene for selvstendig næringsdrivende de siste seks årene. Forenkling, avbyråkratisering og bedring av sosiale rettigheter er ledd i å gjøre det enklere og tryggere å skape en arbeidsplass for seg selv og andre. Flertallet understreker behovet for at det satses på jobbskaping i en tid der arbeidslivet skal omstilles i grønnere retning. Norge har behov for nye idéer og skaperkraft, og å kunne omsette dem til næring.

Flertallet støtter at kompensasjonsgraden for sykepengene igjen skal heves, denne gangen fra 75 til 80 pst. Dette er et ytterligere løft fra 2017, hvor graden var 65 pst. Flertallet vil peke på at regjeringen også tidligere har styrket selvstendig næringsdrivendes rettigheter til pensjonssparing og arbeidsavklaringspenger, redusert skatt på arbeidende kapital og fått på plass en gunstige opsjonsbeskatning for gründerbedrifter. Sammen med bedre muligheter for kapitaltilgang gjennom flere såkornfond og et presåkornfond og økt støtte til innovasjonsprogrammer i Innovasjon Norge legges det godt til rette for bedrifter i oppstarts- og vekstfasen. Reduksjon i selskapskatten og etableringen av Kapitalfunn, som gir personlige skatteyttere fradrag for investering i oppstartsselskaper, er også eksempler på dette.

Flertallet ser frem til regjeringens fortsatte satsing på selvstendig næringsdrivende, som skissert i regjeringsplattformen fra Granavolden, blant annet ved å gjennomgå alle rammevilkår og ordninger for gründere og selvstendig næringsdrivende.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er på høy tid at pleiepengeordningen blir innrettet på en rettferdig måte som gjør at foreldre til svært alvorlig syke barn ikke blir ført ut i fattigdom når de likevel ikke kan arbeide.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av en velfungerende pleiepengeordning som gir trygghet til familier i en svært utrygg situasjon. Familier med alvorlig syke barn som ikke har mulighet til å jobbe, kan heller ikke miste inntekt og falle ut i fattigdom. Disse medlemmer er derfor lettet over at den urettferdige praksisen med dagens graderingsregler opphører.

Disse medlemmer viser til at det er bra endringene i graderingsreglene endelig behandles i Stortinget. Likevel er det alvorlig at flere familier har måttet vente helt frem til sommeren 2019 for å få rettferdige pleiepenge. Disse medlemmer viser til at Stortinget behandlet en rekke forslag om å endre graderingsreglene allerede i desember 2018. I forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 112 L (2018–2019), jf. Innst. 93 L (2018–2019), ble forslag om lovendring av de urettferdige graderingsreglene nedstemt. Da fremmet Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet flere forslag som ville ført til en raskere endring enn det vi nå har endt med. Resultatet er at familier har måttet leve med graderte pleiepenge et halvt år til. Disse medlemmer mener disse familiene bør bli kompensert for at regjeringen valgte å vente med lovendringen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kompensere familier som fått kutt i pleiepengene våren 2019 fordi regjeringen ikke har rettet opp i graderingsreglene. Kompensasjonen må vurderes for hver mottaker og utmåles ut ifra de nye graderingsreglene.»

Disse medlemmer er bekymret over at de nye graderingsreglene vil kunne slå urettferdig ut dersom spesialisthelsetjenestens syn og vurderinger ikke blir tillagt tilstrekkelig vekt i vurderingen av barnets- og familiens behov. Derfor er det viktig at reglene er tilstrekkelig klare på at slike konkrete vurderinger må gjøres av spesialisthelsetjenesten, som kjenner barnets tilstand og behovet for foreldres nærvær. Disse medlemmer mener det er flere elementer i regjeringens forslag som gir grunn til usikkerhet rundt forvaltningen av de nye reglene.

I proposisjonen skriver departementet på side 2:

«Departementet forslår derfor en lovendring som åpner for at Arbeids- og velferdsetaten i situasjoner der foreldre har nattevåk eller behov for å være i beredskap for barnet, ikke graderer ytelsen, eller graderer i mindre grad enn omfanget av tilsyn barnet får fra andre skulle tilsi.»

Disse medlemmer viser til at det er viktig at foreldrenes faktiske behov for å være i beredskap tas høyde for i innretningen av graderingsreglene. Foreldre med svært alvorlig syke barn som konstant må være i beredskap, vil ha behov for fulle pleiepenge fremfor gradering. Disse medlemmer vil understreke at gradert ytelse når foreldre likevel ikke kan jobbe, skaper fattigdom og usikkerhet for mennesker som allerede er i en svært vanskelig situasjon.

Videre står det i proposisjonen på side 3:

«Ved vurdering av om ytelsen ikke skal graderes som følge av behov for beredskap, må det legges vekt på sannsynligheten for at akutte kriser oppstår og hvor alvorlige disse vil være.»

Disse medlemmer viser til at slike medisinskfaglige vurderinger om sannsynlighet for akutte situasjoner hos det enkelte barn må gjøres av helsepersonell som kjenner barnet og barnets tilstand.

Disse medlemmer viser til følgende avsnitt på side 3 i proposisjonen:

«Ved vurdering av om ytelsen ikke skal graderes som følge av behov for beredskap, må det legges vekt på sannsynligheten for at akutte kriser oppstår og hvor alvorlige disse vil være. Det kan også legges vekt på omsorgspersonens mulighet til å forlate arbeidsplassen når en krise oppstår, sett hen til typen arbeid og avstanden fra arbeidsplass til der barnet oppholder seg. To personer med det samme behov for å være i beredskap, vil ikke nødvendigvis ha lik reduksjon i arbeidsmulighet.»

Disse medlemmer viser til at vurderingene om den konkrete arbeidsplass opp mot barnets tilstand og behov vil være svært krevende. Disse medlemmer viser til at mottakere av pleiepenger ofte er i en svært alvorlig situasjon der barnet er så sykt at det er konstant fare for akutte situasjoner. Retorikken i proposisjonen viser flere steder manglende forståelse for denne helt spesielle situasjonen. Det å sikre familiene økonomisk er helt nødvendig, og disse medlemmer understreker at det heller bør legges opp til rause regler enn regler som risikerer å ramme noen hardt.

Disse medlemmer mener et bærende element i pleiepengeordningen må være at foreldre til alvorlig syke barn som ikke kan arbeide på grunn av barnets tilstand, må få fulle pleiepenger. Andre hensyn som tidligere har vært fremført av regjeringen i behandlingen av saker om pleiepenger, som arbeidslinjen, kan ikke vektlegges i tilfellene der foreldre må stå utenfor arbeid for å være med sitt syke barn.

Disse medlemmer mener derfor det er viktig at forvaltningen av reglene blir evaluert og vurdert etter at de har fungert en stund, slik at uheldige utslag av reglene oppdages. På denne måten kan reglene justeres slik at ingen flere taper inntekt når de likevel ikke kan arbeide.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan graderingsreglene fungerer og komme tilbake til Stortinget med sak om dette innen 1. februar 2020.»

Disse medlemmer vil også vise til at Stortingets flertallsvedtak 129 og 130, som ble fattet i forbindelse med behandlingen av Innst. 93 L (2018–2019), ikke er fulgt opp av regjeringen. Vedtakene omhandler en egen ordning for de som ikke har opptjent rettigheter til pleiepenger (vedtak 129), og at regjeringen skal sørge for at pleiepengeordningen er godt kjent i helsevesenet (vedtak 130). Disse medlemmer mener disse vedtakene snarlig må følges opp og legges frem for Stortinget.

Sykepenger for selvstendig næringsdrivende

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at selvstendig næringsdrivende allerede står utenfor en del goder som ansatte normalt har, som trygderettigheter og yrkesskadeforsikring, og at arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder. Disse medlemmer mener derfor at dekningsgraden ved sykepenger for selvstendig næringsdrivende bør øke.

Disse medlemmer viser også til sine merknader i forbindelse med Stortingets behandling av Prop.

12 L (2018–2019), jf. Innst. 93 L (2018–2019), der dette temaet ble tatt opp.

Disse medlemmer viser videre til at selvstendig næringsdrivende stadig oftere rapporterer at oppdragsgivere forlanger at arbeidet må utføres i egen næring fremfor gjennom et ordinært ansettelsesforhold. Det skyver ansvaret over på enkeltpersoner som med det taper en rekke rettigheter. Disse medlemmer mener derfor det må utredes innføring av en oppdragsgiveravgift, der inntekten fra avgiften går til å styrke rettighetene til oppdragstaker.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet vil visa til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett prioriterte å auka kompensasjonsgraden for sjukepengear for sjølvstendig næringsdrivande til 80 pst. frå 1. juli 2019. Denne medlemmen meiner difor det er positivt at regjeringa i Prop. 116 L (2018–2019) foreslår å auka kompensasjonsgraden for sjukepengear for sjølvstendig næringsdrivande til 80 pst. av sjukepengegrunnlaget frå 1. oktober 2019. Denne medlemmen meiner vidare at sjukepengedekninga for sjølvstendig næringsdrivande må betrast ytterlegare i neste års statsbudsjett.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen kompensere familier som fått kutt i pleiepengene våren 2019 fordi regjeringen ikke har rettet opp i graderingsreglene. Kompensasjonen må vurderes for hver mottaker og utmåles ut ifra de nye graderingsreglene.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan graderingsreglene fungerer og komme tilbake til Stortinget med sak om dette innen 1. februar 2020.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven (gradering av pleiepenger og økt kompensasjonsgrad for sykepenger til selvstendig næringsdrivende)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 8-34 første ledd skal lyde:

Til en selvstendig næringsdrivende ytes det sykepenger med 80 prosent av sykepengegrunnlaget, se §§ 8-10 og 8-35.

§ 8-36 første ledd bokstav a skal lyde:

a) sykepenger med 80 prosent av sykepengegrunnlaget fra første sykedag

§ 9-11 tredje ledd skal lyde:

Det gjøres unntak fra andre ledd første og tredje punktum når barnets sykdom, jf. § 9-10, medfører at om-

sorgspersonen ikke kan være i arbeid fordi barnet må ha tilsyn og pleie om natten eller omsorgspersonen må være i beredskap.

§ 9-11 nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om gradering av pleiepenger.

II

1. Endringen i § 8-34 første ledd og § 8-36 første ledd bokstav a trer i kraft 1. oktober 2019.
2. Endringene i § 9-11 trer i kraft 1. juli 2019.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 5. juni 2019

Erlend Wiborg

leder

Terje Breivik

ordfører

